

वेगगन्धारीयक्राङ्गी जलमीनविभूषणा । सितहंशेषा-
पाङ्गी काशचोमोष्मिताम्बरा । तीरजोवृतकैयता
जलस्खलितगामिनी । लाङ्गुलोद्धितापाङ्गी शुभिता
सागराङ्गना । सत्तेव कुटिलापाङ्गी राजमार्गे च गच्छ-
ति । कथ्यते सा च वेगेन स्रोतस्खलितगामिनी ।
उन्मागांनीतमार्गा सा येन वृन्दावनं वनम् । वृन्दावनस्य
मध्येन सा नीता यमुना नदी । रोह्यमाख्ये चरै-
रन्विता तोयवासिभिः । सा यदा समुद्रकान्ता नदी
वृन्दावनं वनम् । तदा स्त्रीरूपिणी भूत्वा यमुना रामम-
ब्रवीत् । प्रसीद नाथ ! भीताऽस्मि प्रतिलोमेन कर्मणा ।
विपरीतमिदं रूपं तोयञ्च मम जायते । अस्तवहं न-
दीमध्ये रौहिणेय ! तया कृता । कर्मणेन महाबाहो !
स्वमार्गव्यभिचारिणी । प्राप्तां मां सागरे नूनं सपत्न्यो
वेगमर्चिताः । केन हासैर्हसिष्यन्ति तोयव्याहृतगामि-
नीम् । प्रसादं कुरु मे वीर ! याचे त्वं कृष्णपूर्वज ! ।
सुप्रसन्नमना नित्यं भवस्व त्वं सुरोत्तम ! । कर्मणायुध-
कटाऽस्मि रोषोऽयं विनियम्यताम् । गच्छामि चरन्तौ
भूयै तयाहं लाङ्गलायुध ! । मार्गमादिष्टमिच्छामि क
गच्छामि महाभुज ! ” । “प्रणामावनतां दृष्ट्वा यमुनां ला-
ङ्गलायुधः । प्रत्युवाचार्णववधू मदह्लातमिदं वचः ।
लाङ्गलादिष्टमार्गं त्वमिह मे प्रियदर्शने ! । देशमन्बु प्र-
दानेन प्रावयस्वाखिलं शुभे ! । एष ते सुभू ! सन्देशः कथितः
सागराङ्गने ! । शान्तिं व्रज महाभागे ! गम्यताञ्च यथा-
सुखम् । लोका हि यावत् स्यास्यन्ति तावत् तिष्ठ मे
ययः । यमुनाकर्मणं दृष्ट्वा सर्वे ते व्रजवासिनः ” ।
कालिन्दी भिनत्ति भिद-ल्लु इतः । कालिन्दीभेदगो-
ऽयत्न अमरः । [स्वर्यपत्न्यां संज्ञायाम् ।

कालिन्दीसु स्त्री कालिन्दी यमुनां सूते सू-किप् इतः ।
कालिन्दीसोदर इतः । यमे हेमच० तत्कथा अर-
थात्मजशब्दे ३५.८४० दृष्ट्वा

कालिमन् पु० कालस्य भावः दमनिष् । कृष्णवर्णे “स्नान-
मानमतिकालिमात्रया” माषः ।

कालिग्रन्था स्त्री आत्मानं कालीं मन्यते मन्-कश्-सम्
सुखः । आत्मानं कृष्णतया मन्यमानायाम् स्त्रियाम् ।

कालिय पु० के जले आलीयते आ+ली-मूलविधुजा० क ।
नाभभेदे कालियदमनशब्दे विवृतिः । “लस्तेन नाण्यात्
विज कालिवेन मयि विवृष्टं यमुनौकसा यः” रघुः ।
“तोऽवाहि कालियकुला यमस्येव स्वसा स्वयम्” माषः

“कालियं तत्कञ्चैव पिङ्गलं मयिभद्रकम्” ति० त० ग०
पु० । गङ्गाभिया यमुना सुदज्जले निधीनत्वात्तस्य तथात्वम् ।
कालियदमन पु० कालियं दमयति दम-विष्-ल्लु ।
वासुदेवे कृष्णे तत्कथा भाग० १०, १६ अ० यथा
“कालिन्द्रां कालियस्यासीदुद्धतः कश्चिद्विषामिना ।
अप्यसाक्षपया, यस्मिन् पतन्त्युपरिगाः खगाः । विप्रुष्ट
ता विषोदोर्म्मिभारुतेनाभिर्माश्रिताः । म्रियन्ते तीरगा यस्य
प्राञ्चिनः स्थिरजङ्गमाः । तं च यद्वेगविषयीक्य भवेत्स-
तेन कृष्णं नदीञ्च खलसंयमनावतारः । कृष्णः कदम्ब-
मधिरुद्ध ततोऽतितुङ्गदास्कोच गाढवसनोऽभ्यपतद्दि-
पोदे । सर्पमुद्धः पुरुषसारनिपातवेगसंश्रोमितोरग
विषोच्छसिताम्बुराशिः । पर्वकं लुतोविषकपावित
भीषणोर्म्मिर्जीमन् ! धनुःशतमनन्तबलस्य किन्तु । तस्मिन्
मुदे विहरतो भुजदण्डध्वंसार्थोऽवमङ्ग ! वरवारणवि-
क्रमस्य । आहत्य तत्संसदनाभिभवं निरीक्ष्य चक्षुःश्रया
समसरत्तदमृष्यमाचः । तं प्रेक्षणीयसुकुमारवगावदातं
त्रीवत्सणीतवसनं क्षितिसुन्दरास्यम् । क्रीडन्तमप्रतिभवं
कमलोदराङ्गिणं संदस्य मन्त्रैर्बुधा भुजगशब्दाद । तं
नागभोगपरिपीतमदृष्टेष्टमालोक्य तत्प्रियसखाः पशुपा
भयार्ताः । कृष्णे र्पितात्मसुहृद्वर्कलत्वकामा दुःखा-
हृशोकभयमूढधियोनिमेषः । गावोवृषा वत्सतर्क्यः क्रन्द-
मानाः सुदःक्षिताः । कृष्णे न्यक्तेक्षणा भीतारुदन्व
इव तस्यिरे” इत्यं गोपादीनामाकुसुतासुपवर्ण्य

“इत्थं खगोज्ज्वलमन्यगतिं निरीक्ष्य सस्त्रीकुमार
मतिदुःखितमात्महेतोः । आघ्राय मर्त्यपदवीमनुवर्त-
मानः स्थित्वा सुहृत्सुदंतिष्ठदरङ्गवन्मात् । तं
प्रथ्यमानवपुत्रा व्यधितात्मभोगरूपज्ञोऽसमर्थ कुपितः
स्वफणान् भुजङ्गः । तस्यौ श्वश्रु श्वसनरन्ध्रविषाम्बरीष
स्वध्वेक्षयोन्मुखसुखोहरिभीषमाचः । तं जिह्वा हिशि-
खया परिखेलिहानं हे सुक्कणी अतिविषालकरा-
लदष्टिम् । क्रीडन्नृपं परिसारार । यथा खगेन्द्रोऽवभ्राम
सोऽभ्यदसरत्समीक्षमाचः । एवं परिभ्रमङ्गीजसुसुता-
वमानस्य तत्पृथुशिरःसधिरुद्ध आद्रः । तन्मूर्धरज-
निकरस्सुराजितात्मपादाब्जुजोऽखिलकलादिगुर्वर्चनर्त्त ।
तच्चर्तुसुदृप्तमवेष्ट्य तदा तदीयगन्धर्वसिद्धसुनिचार
देवबध्वः । प्रीत्या रुदङ्गपञ्चवानकयाद्रगीतपुष्पोप-
हारसुतिभिः सहसोपसेदुः । यद्यप्यङ्कितो न नमतेऽङ्ग-
वतैकधीर्थास्तन्महर्षे चण्डखड्गधरोऽङ्गप्रपातैः ।